

มโนทัศน์เรื่องข่าวในภาษาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

หลังจากที่ได้รับทราบถึงผลการวิเคราะห์ความหมายของคำเรียกข่าวจากรายการคำเรียกข่าวทั้งห้าภาษาเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ในบทนี้จะเป็นการนำผลที่ได้จากแต่ละภาษามาเปรียบเทียบกัน เพื่อแสดงให้เห็นถึงมโนทัศน์เรื่องข่าวของกลุ่มคนที่พูดภาษาในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ว่ามีความเหมือนและความต่างกันอย่างไร กล่าวคือ มีลักษณะใดที่เป็นลักษณะร่วม และมีลักษณะใดที่เป็นลักษณะต่าง โดยแบ่งหัวข้อการนำเสนอออกเป็น 3 หัวข้อหลักตามผลที่ได้จากการวิเคราะห์ ดังนี้ หัวข้อแรก จำนวนและโครงสร้างของคำเรียกข่าว หัวข้อถัดมา มโนทัศน์เรื่องการจัดจำพวกข่าว และท้ายที่สุดคือ มโนทัศน์เรื่ององค์ประกอบทางความหมายของคำเรียกข่าว ซึ่งในแต่ละหัวข้อจะแสดงให้เห็นทั้งลักษณะร่วมและลักษณะต่าง รวมถึงลักษณะเฉพาะของแต่ละภาษา ส่วนในหัวข้อสุดท้ายนอกจากจะแสดงลักษณะร่วมและลักษณะต่างแล้วยังเป็นเสมือนการสรุปให้เห็นถึงภาพรวมของมโนทัศน์เรื่องข่าวในภาษาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อันได้มาจากการเปรียบเทียบผลวิเคราะห์ในสามหัวข้อแรก อนึ่งในบทนี้จะมีการใช้ตัวย่อแทนชื่อภาษาทั้งห้า กล่าวคือ ภาษาเวียดนาม ย่อว่า vn. ภาษามาลายู ย่อว่า ml. ภาษาม้ง ย่อว่า mg. ภาษาพม่า ย่อว่า pm. ภาษาจีน ย่อว่า cn. และภาษาไทย ย่อว่า th.

10.1 มโนทัศน์เรื่องข่าวที่สะท้อนจากจำนวนและโครงสร้างของคำเรียกข่าว

ภายใต้หัวข้อนี้จะเป็นการนำจำนวนคำเรียกข่าวและโครงสร้างของคำเรียกข่าวในภาษาเวียดนาม ภาษามาลายู ภาษาพม่า ภาษาจีน และภาษาไทยมาเปรียบเทียบกัน เพื่อแสดงให้เห็นว่าจำนวนและโครงสร้างคำเรียกข่าวสามารถสะท้อนให้เห็นถึงมโนทัศน์เรื่องข่าวได้ โดยในส่วนของจำนวนคำเรียกข่าว เปรียบเทียบเฉพาะคำเรียกข่าวบอกหมวดซึ่งระบุได้ชัดเจนกว่าคำเรียกข่าวเฉพาะเจาะจง และในส่วนของโครงสร้างคำเรียกข่าว เปรียบเทียบเฉพาะคำเรียกข่าวเฉพาะเจาะจง ซึ่งมีโครงสร้างเป็นคำประสมแตกต่างจากคำเรียกข่าวบอกหมวดซึ่งมีคำเรียกข่าวเป็นคำเดี่ยว

10.1.1 มโนทัศน์เรื่องข่าวที่สะท้อนจากจำนวนคำเรียกข่าว

การแบ่งคำเรียกข่าวบอกหมวดออกเป็น 1 คำในภาษาไทย 3 คำในภาษามาลายู พม่า จีน หรือ 5 คำในภาษาเวียดนาม เป็นการแสดงให้เห็นว่าผู้พูดภาษาเหล่านั้นมีมโนทัศน์เรื่องข่าว 1, 3, 5 มโนทัศน์ตามลำดับ ซึ่งในขณะที่ผู้พูดภาษาไทยมองเห็นข่าวเป็นสิ่งของสิ่งเดียวกัน (คำเรียกข่าวบอกหมวด 1 คำ) แต่ผู้พูดภาษาอื่นกลับมองเห็นข่าวเป็นสิ่งของต่างสิ่งกัน (คำเรียกข่าวบอกหมวด 3 คำ หรือ 5 คำ)

ในการเปรียบเทียบจำนวนคำเรียกข่าวทั้งห้าภาษา ผู้วิจัยขอทำการเปรียบเทียบเฉพาะคำเรียกข่าวบอกหมวดเท่านั้น เนื่องจากคำเรียกข่าวเฉพาะเจาะจงของภาษาทั้งห้า เป็นคลังศัพท์ที่มี

จำนวนมาก และน่าจะมีจำนวนมากกว่าที่ผู้วิจัยพบและได้จัดไว้ในรายการคำเรียกข้าวของแต่ละภาษา ลักษณะของชุดคำเรียกข้าวเฉพาะเจาะจงในแต่ละภาษาจึงอาจเรียกได้ว่าเป็นคำชุดเปิด คือมีจำนวนได้ไม่จำกัด อาจมีเพิ่มเติมขึ้นได้ ถ้าทำการวิจัยเพิ่มเติมกับผู้บอกภาษาที่มีจำนวนมากกว่าและหลากหลายกว่าที่ใช้ในการวิจัยนี้ แม้กระทั่งในการวิจัยนี้ ผู้บอกภาษาแต่ละคนของแต่ละภาษาก็ให้คำเรียกข้าวเฉพาะเจาะจงที่แตกต่างกัน ซึ่งผู้วิจัยก็ได้คัดเฉพาะคำที่ให้โดยผู้บอกภาษาอย่างน้อย 2 คนจาก 3 คนมาเก็บไว้ในรายการคำเรียกข้าวของแต่ละภาษา การที่ผู้บอกภาษาให้คำเรียกข้าวเฉพาะเจาะจงแตกต่างกันแสดงว่าคำเรียกข้าวเฉพาะเจาะจงมีลักษณะที่เฉพาะเจาะจงจริงๆ เนื่องจากคำบางคำผู้บอกภาษาบางคนรู้จักแต่บางคนไม่รู้จัก การจะระบุจำนวนที่แท้จริงของคำเรียกข้าวเฉพาะเจาะจงในแต่ละภาษาจึงกระทำได้ยากและมีโอกาสพลาดสูง แตกต่างจากคำเรียกข้าวบอกลมวดซึ่งมีลักษณะเป็นทั่วไป กล่าวคือ เป็นคำที่ผู้บอกภาษาร้อยละร้อยใช้และรู้จัก เป็นคำที่ให้โดยผู้บอกภาษาทุกคนในแต่ละภาษา และเป็นคำที่ผู้พูดภาษารายอื่นนอกเหนือจากผู้บอกภาษาย่อมรู้จักด้วย จำนวนคำเรียกข้าวบอกลมวดในแต่ละภาษาจึงมีจำนวนแน่นอน สามารถระบุได้ง่ายและมีโอกาสพลาดน้อยกว่าการระบุคำเรียกข้าวเฉพาะเจาะจง เพราะฉะนั้นการเปรียบเทียบจำนวนคำเรียกข้าวของแต่ละภาษาจึงเป็นการเปรียบเทียบเฉพาะคำเรียกข้าวบอกลมวดเท่านั้น ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบจำนวนคำเรียกข้าวบอกลมวดของภาษาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ทั้ง 5 ภาษาที่ทำการวิจัยสามารถจัดกลุ่มภาษาตามจำนวนคำเรียกข้าวบอกลมวดได้ ดังนี้

- 1) ภาษาที่มีคำเรียกข้าวบอกลมวด 5 คำ พบ 1 ภาษา คือ ภาษาเวียดนาม
- 2) ภาษาที่มีคำเรียกข้าวบอกลมวด 3 คำ พบ 3 ภาษา คือ ภาษามาลายู ภาษาม้ง และภาษาม้ง
- 3) ภาษาที่มีคำเรียกข้าวบอกลมวด 1 คำ พบ 1 ภาษา คือ ภาษาไทย

จากข้อค้นพบข้างต้นอาจอนุมานได้ว่าภาษาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ส่วนใหญ่มีคำเรียกข้าวบอกลมวดจำนวน 3 คำ และภาษาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้น้อยมีคำเรียกข้าวบอกลมวดจำนวนน้อยกว่า หรือมากกว่าสามคำ ในกรณีของภาษาที่มีคำเรียกข้าวบอกลมวด 1 คำ คำเรียกข้าวข้างต้นนั้นจะหมายถึงข้าวในลักษณะใดก็ได้ คือ เป็นพืชก็ได้เป็นอาหารก็ได้ ในกรณีของภาษาที่มีคำเรียกข้าวบอกลมวดสามคำ คำที่ 1 จะหมายถึงข้าวที่เป็นพืชไม่ใช่อาหาร คำที่ 2 หมายถึงข้าวที่ไม่ใช่พืชไม่ใช่อาหาร และคำที่ 3 หมายถึงข้าวที่เป็นอาหารไม่ใช่พืช ถ้าเป็นกรณีของภาษาที่มีคำเรียกข้าวบอกลมวด 5 คำ คำที่ 1-3 จะมีความหมายเหมือนกับภาษาที่มีคำเรียกข้าวบอกลมวด 3 คำ ส่วนคำที่ 4 หมายถึงข้าวที่เป็นอาหารต้มสุก และคำที่ 5 หมายถึงข้าวที่เป็นอาหารข้าวเหนียวสุก สามารถแสดงเปรียบเทียบจำนวนและความหมายของคำเรียกข้าวบอกลมวดในภาษาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ทั้งห้าภาษาให้เห็นได้ชัดเจนขึ้นด้วยตารางที่ 10.1

ตารางที่ 10.1 การจัดกลุ่มมโนทัศน์เรื่องข้าวในภาษาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ตามจำนวน

คำเรียกข้าวบอกหมวด

จำนวน	ความหมาย				
คำเรียกข้าวบอกหมวด 1 คำ	คำเรียกข้าว <ข้าวทุกอย่าง>				
<u>ทย</u>	ข้าว				
คำเรียกข้าวบอกหมวด 3 คำ	คำเรียกข้าวคำที่ 1 <ข้าวที่เป็นพืช>	คำเรียกข้าวคำที่ 2 <เมล็ดข้าวไม่มีเปลือก>	คำเรียกข้าวคำที่ 3 <ข้าวปรุงสุกเป็นอาหาร>		
<u>มล</u>	padi	beras	nasi		
<u>พม</u>	ဝဲဝဲး /zəbaːv/	ဆန် /shāː/	ထမင်း /thəmín/		
<u>มง</u>	nplej	ntxab	mov		
คำเรียกข้าวบอกหมวด 5 คำ	คำที่ 1 <ข้าวที่เป็นพืช>	คำที่ 2 <เมล็ดข้าวไม่มีเปลือก>	คำที่ 3 <ข้าวปรุงสุกธรรมดา>	คำที่ 4 <ข้าวปรุงสุกน้ำมาก>	คำที่ 5 <ข้าวปรุงสุกเหนียว>
<u>วน</u>	lúa	gao	com	cháo	xôi

จากตารางที่ 10.1 จะเห็นได้ชัดว่าในบรรดาภาษาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ทั้งห้าภาษา ส่วนใหญ่คือภาษามลายู ภาษาพม่า และภาษาม้งมีคำเรียกข้าวบอกหมวด 3 คำ แบ่งเป็นคำเรียกข้าวคำที่หนึ่งหมายถึงข้าวที่เป็นพืชหรือข้าวซึ่งยังไม่ได้นำเปลือกแข็งออก คำเรียกข้าวคำที่สองหมายถึงข้าวที่เป็นเมล็ดซึ่งทำเปลือกแข็งออกแล้ว คำเรียกข้าวคำที่สามหมายถึงข้าวที่เป็นอาหารซึ่งปรุงสุกแล้ว

จำนวนคำเรียกข้าวบอกหมวดสามารถแสดงให้เห็นถึงมโนทัศน์ของคนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีต่อข้าวได้ เนื่องจากคำศัพท์หนึ่งเป็นเครื่องสะท้อนมโนทัศน์ใดมโนทัศน์หนึ่ง เพราะฉะนั้นการที่ภาษาใดมีคำเรียกข้าวบอกหมวด 1 คำ หมายความว่าผู้พูดภาษานั้นมองเห็นว่าข้าวเป็นสิ่งของเพียงสิ่งหนึ่งสิ่งเดียว อันได้แก่ภาษาไทย ในขณะที่ภาษาใดมีคำเรียกข้าวบอกหมวด 3 คำ หรือ 5 คำ ก็หมายความว่าผู้พูดภาษาเหล่านั้นมองเห็นว่าข้าวไม่ใช่สิ่งของเพียงสิ่งเดียว แต่เป็น สิ่งของ 3 สิ่ง หรือ 5 สิ่งที่มีความแตกต่างกัน อันได้แก่ภาษามลายู ภาษาพม่า และภาษาเวียดนาม ตามลำดับ เราจึงสามารถจัดกลุ่มมโนทัศน์เรื่องข้าวตามจำนวนคำเรียกข้าวบอกหมวดออกได้เป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีมโนทัศน์เรื่องข้าวรวมเป็นมโนทัศน์เดียว กลุ่มที่มีมโนทัศน์เรื่องข้าวแยกเป็น 3 มโนทัศน์ และกลุ่มที่มีมโนทัศน์เรื่องข้าวแยกเป็น 5 มโนทัศน์ แม้จะในบางภาษาจะมีคำเรียกข้าว

บอกหมวด 3 คำ หรือ 5 คำ แต่โดยหลักแล้วภาษาส่วนใหญ่จัดกลุ่มคำเรียกข้าวเป็นสามกลุ่ม คือ (1) ข้าวที่เป็นพืชหรือข้าวซึ่งยังไม่ได้นำเปลือกแข็งออก (2) ข้าวที่เป็นเมล็ดซึ่งทำเปลือกแข็งออกแล้ว และ (3) ข้าวที่เป็นอาหารซึ่งปรุงสุกแล้ว

10.1.2 มโนทัศน์เรื่องข้าวที่สะท้อนจากโครงสร้างคำเรียกข้าว

โครงสร้างคำเรียกข้าวสามารถสะท้อนให้เห็นมโนทัศน์ในการสร้างศัพท์คำเรียกข้าวของผู้พูดภาษาในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้ โดยผู้พูดทุกภาษาจะสร้างคำเรียกข้าวเฉพาะเจาะจงด้วยการประสมคำจากคำเรียกข้าวบอกหมวดที่เป็นคำเดี่ยว เช่นเดียวกับทุกภาษา จึงถือว่าภาษาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีลักษณะร่วมกันด้านมโนทัศน์เรื่องข้าวที่สะท้อนจากโครงสร้างคำเรียกข้าว

ในส่วนของเปรียบเทียบโครงสร้างคำเรียกข้าวของทั้ง 5 ภาษา ผู้วิจัยทำการเปรียบเทียบเฉพาะโครงสร้างคำเรียกข้าวเฉพาะเจาะจงเท่านั้น เนื่องจากคำเรียกข้าวบอกหมวดของทุกภาษามีโครงสร้างคำเป็นคำเดี่ยวอยู่แล้วด้วยหลักเกณฑ์การพิจารณาคำเรียกข้าวบอกหมวด เมื่อเปรียบเทียบโครงสร้างคำเรียกข้าวเฉพาะเจาะจงในภาษาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ทั้ง 5 ภาษา สามารถจัดกลุ่มภาษาตามโครงสร้างคำเรียกข้าวเฉพาะเจาะจงได้ ดังนี้

- 1) ภาษาที่มีโครงสร้างของคำเรียกข้าวเฉพาะเจาะจงเป็นคำประสมเท่านั้น พบ 3 ภาษา ได้แก่ ภาษาพม่า ภาษาม้ง และภาษาไทย
- 2) ภาษาที่มีโครงสร้างของคำเรียกข้าวเฉพาะเจาะจงเป็นทั้งคำเดี่ยวและคำประสม พบ 2 ภาษา ได้แก่ ภาษามาลายู และภาษาเวียดนาม

จากข้อค้นพบข้างต้นอาจอนุมานได้ว่าภาษาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ส่วนใหญ่มีโครงสร้างคำเรียกข้าวเป็นคำประสม และภาษาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ส่วนน้อยมีโครงสร้างคำเรียกข้าวเป็นทั้งคำเดี่ยวและคำประสม ซึ่งภาษาที่มีคำเดี่ยวนั้นพบว่าแต่ละภาษามีคำเรียกข้าวเฉพาะเจาะจงที่เป็นคำเดี่ยวเพียง 1-2 คำ อันได้แก่ ภาษามาลายู มีคำเรียกข้าวเฉพาะเจาะจงที่เป็นคำเดี่ยวเพียง 1 คำ คือ bubur หมายถึง ข้าวต้มสุก และภาษาเวียดนามมีคำเรียกข้าวเฉพาะเจาะจงที่เป็นคำเดี่ยวเพียง 2 คำ คือ ma และ thóc ซึ่งหมายถึง ต้นกล้าข้าว และข้าวเปลือกตามลำดับ

สิ่งที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งในเรื่องของโครงสร้างคำเรียกข้าวเฉพาะเจาะจงที่เป็นคำประสมในภาษาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ทั้งห้าภาษา คือ ตำแหน่งของหน่วยหลักและหน่วยขยายภายในโครงสร้างคำประสมเหล่านั้น ซึ่งพบว่าทุกภาษามีหน่วยหลักเป็นคำเรียกข้าวบอกหมวดคำใดคำหนึ่ง และมีหน่วยขยายเป็นคำที่บอกคุณลักษณะเฉพาะเจาะจงของคำเรียกข้าวคำนั้นๆ โดยส่วนใหญ่ หน่วยขยายอยู่หลังหน่วยหลัก ยกเว้นในบางภาษาคือ ภาษามาลายู ภาษาพม่า และภาษาม้ง ที่หน่วยขยายสามารถอยู่หน้าหน่วยหลักก็ได้ ในขณะที่ภาษาเวียดนามและภาษาไทย หน่วยขยายอยู่หลังหน่วยหลักเท่านั้นหรือถ้ามีคำใดที่หน่วยขยายอยู่หน้าคำขยายก็จะมีคำอื่นๆที่มีความหมายเดียวกันแต่เป็นคำที่มีหน่วยขยายอยู่หลังหน่วยหลัก แสดงให้เห็นตัวอย่างชัดเจนขึ้นได้ ดังนี้

ภาษาไทย / ภาษาเวียดนาม

โครงสร้าง	HEAD	+	MODIFIER		
	Head Noun	+	Noun, Verb, etc.		
	Generic rice term	+	Specified term	=	Specific rice term
ด.ย. 11 วน.	gao	+	xay	=	gao xay
	<คำเรียกข้าวคำที่ 2>	+	<ขัดสี>	=	<ข้าวที่ผ่านการขัดสี>
ทย.	ข้าว	+	เปลือก	=	ข้าวเปลือก
	<คำเรียกข้าว >	+	<เปลือก>	=	<ข้าวที่มีเปลือกแข็งหุ้ม>

ภาษามาลายู / ภาษาพม่า / ภาษาม้ง

โครงสร้าง 1	HEAD	+	MODIFIER		
	Head Noun	+	Noun, Verb, etc.		
	Generic rice term	+	Specified term	=	Specific rice term
ด.ย. 12 มล.	nasi	+	lemak	=	nasi lemak
	<คำเรียกข้าวคำที่ 3>	+	<มัน>	=	<ข้าวมันหุงกะทิ>
พม.	ဆန်	+	ဝှဲ	=	ဆန်ဝှဲ
	<คำเรียกข้าวคำที่ 2>	+	<แตก>	=	<ข้าวสารหัก>
มง.	nplej	+	noob	=	nplej noob
	<คำเรียกข้าวคำที่ 1>	+	<เมล็ด>	=	<เมล็ดข้าวเปลือก>

โครงสร้าง 2	MODIFIER	+	HEAD		
	Noun, Verb, etc.	+	Head Noun		
	Specified term	+	Generic rice term	=	Specific rice term

ต.ย. 13 มล.	anak	+	padi	=	anak padi
	<เด็ก>	+	<คำเรียกข้าวคำที่ 1>	=	<ต้นกล้าข้าว>
พม.	ꨀꨣꨳꨱ	+	ꨀꨀꨳꨱꨳꨱ	=	ꨀꨣꨳꨱꨀꨀꨳꨱꨳꨱ
	<กะทิ>	+	<คำเรียกข้าวคำที่ 3>	=	<ข้าวมันหุงด้วยกะทิ>
มง.	ntoo	+	nplej	=	ntoo nplej
	<เด็ก>	+	<คำเรียกข้าวคำที่ 1>	=	<ต้นข้าว>

จากการเปรียบเทียบตำแหน่งของคำหลักและคำขยายภายในคำเรียกข้าวเฉพาะเจาะจงที่แสดงไว้ข้างต้น จะเห็นได้ว่าภาษาเวียดนามและไทยมีโครงสร้างคำประสมแบบเดียวคือคำหลักตามด้วยคำขยาย (HEAD + Modifier) ส่วนภาษามาลายู พม่า และม้งมีโครงสร้างคำประสมสองแบบ ได้แก่ คำหลักตามด้วยคำขยาย (HEAD + Modifier) และคำขยายตามด้วยคำหลัก (Modifier + HEAD)

ตามการเปรียบเทียบทั้งเรื่องจำนวนคำเรียกข้าวบอกลมวดและคำเรียกข้าวเฉพาะเจาะจงที่นำเสนอไว้ข้างต้น อาจกล่าวได้ว่าภาษาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ส่วนใหญ่มีจำนวนคำเรียกข้าวเท่ากันซึ่งสะท้อนมโนทัศน์เรื่องข้าวที่ส่วนใหญ่แบ่งข้าวออกเป็นสามสิ่งหลักๆ (ข้าวที่เป็นพืช ข้าวที่เป็นอาหาร และข้าวที่ไม่ใช่พืชไม่ใช่อาหาร) และมีโครงสร้างคำเรียกข้าวแบบเดียวกันคือคำเรียกข้าวบอกลมวดเป็นคำเดียว ส่วนคำเรียกข้าวเฉพาะเจาะจงเป็นคำประสม จึงถือว่าในเรื่องจำนวนและโครงสร้างคำเรียกข้าวภาษาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีลักษณะส่วนใหญ่ร่วมกัน กล่าวคือ ส่วนใหญ่มีคำเรียกข้าวบอกลมวด 3 คำ 3 มโนทัศน์ และมีโครงสร้างคำเรียกข้าวเฉพาะเจาะจงเป็นแบบคำประสม

10.2 มโนทัศน์เรื่องข้าวที่สะท้อนจากการจัดจำพวกแบบชาวบ้านของคำเรียกข้าว

การจัดจำพวกแบบชาวบ้านของคำเรียกข้าวสามารถสะท้อนให้เห็นถึงมโนทัศน์เรื่องข้าวได้ กล่าวคือ ในภาษาไทยมีการใช้คำเรียกข้าวบอกลมวดเป็นคำในระดับรูปชีวิต ขณะที่ในภาษาอื่นๆ คำในระดับรูปชีวิตไม่ใช่คำเรียกข้าว นั่นหมายความว่าผู้พูดภาษาไทยมีมโนทัศน์เรื่องข้าวที่กว้างขวางและครอบคลุมมากกว่าผู้พูดภาษาอื่น นอกจากนั้นยังพบว่าผู้พูดภาษาทั้งห้ามีการจัดจำพวกข้าวเข้ากับสิ่งของอื่นๆ เป็นประเภทสิ่งของที่แตกต่างกัน

สำหรับหัวข้อนี้เป็นการเปรียบเทียบการจัดจำพวกแบบชาวบ้านของคำเรียกข้าวในภาษาทั้งห้า โดยมุ่งนำเสนอความสัมพันธ์ทางความหมายของคำเรียกข้าวบอกลมวดกับคำที่อยู่เหนือกว่าซึ่ง

เป็นคำในระดับรูปชีวิต (life form) และความสัมพันธ์ทางความหมายของคำเรียกข้าวบอกลมวดกับคำที่อยู่ภายใต้ซึ่งเป็นคำเรียกข้าวเฉพาะเจาะจง

10.2.1 คำเรียกข้าวบอกลมวดกับคำในระดับรูปชีวิต

เมื่อเปรียบเทียบแล้วพบว่าภาษาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ส่วนใหญ่มีการจัดจำพวกคำเรียกข้าวบอกลมวดให้เป็นประเภทของพืชเมล็ด และอาหาร โดยอาจมีคำศัพท์เรียกรวมประเภทพืชและอาหารเข้าด้วยกันหรือไม่ก็ได้ อย่างไรก็ตามคำศัพท์เรียกรวมประเภทในลำดับรูปชีวิตของแต่ละภาษามีความหมายแตกต่างกัน บางภาษามีความหมายกว้าง บางภาษาความหมายแคบ จนอาจเรียกได้ว่าคำเรียกข้าวในภาษาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ส่วนใหญ่ไม่มีลักษณะร่วมกันในประเด็นเรื่องคำที่อยู่เหนือกว่าคำเรียกข้าวบอกลมวดตามการจัดจำพวกแบบชาวบ้าน ในที่นี้สามารถนำเสนอรูปชีวิตของคำเรียกข้าวบอกลมวด เรียงลำดับตามความหมายของคำศัพท์ได้ ดังต่อไปนี้

10.2.1.1 รูปชีวิตที่หมายถึงผลิตผลทางการเกษตร พบในภาษาพม่า คือ คำว่า ဆန်စုဝါး /shāŋ ye+ zaba:ŋ/ คำเรียกข้าวบอกลมวดทั้งสามคำในภาษาพม่าสามารถจัดประเภทเป็น ဆန်စုဝါး /shāŋ ye+ zaba:ŋ/ ได้ ซึ่งตามปกติ คำนี้มักหมายถึงพืชจำพวกที่มีเมล็ดอันอุดมไปด้วยแป้ง เช่น ข้าวโพด ข้าวฟ่าง ข้าวสาลี เป็นต้น ทว่ายังหมายถึงผลิตผลทางการเกษตรที่เกิดจากการเพาะปลูกประเภทต่างๆ โดยรวมได้อีกด้วย คำในลำดับรูปชีวิตของคำเรียกข้าวภาษาพม่าจึงมีความหมายกว้างที่สุด

10.2.1.2 รูปชีวิตที่หมายถึงพืชจำพวกที่อุดมไปด้วยแป้ง พบในภาษาเวียดนาม คือ คำว่า lưong thuc คำเรียกข้าวบอกลมวดทั้งห้าคำในภาษาเวียดนามสามารถจัดประเภทเป็น lưong thuc ได้ ซึ่งคำนี้มีความหมายถึงพืชอาหารชนิดต่างๆ ที่สะสมแป้งไว้เป็นปริมาณมากทั้งที่มีเมล็ดผล หรือราก เช่น ข้าวเจ้า ข้าวเหนียว ข้าวโพด ข้าวสาลี หัวมัน หัวเผือก เป็นต้น คำในลำดับรูปชีวิตของคำเรียกข้าวในภาษาเวียดนามจึงมีความหมายแคบกว่าภาษาพม่า แต่กว้างกว่าภาษามาลายูไทย ม้ง

10.2.1.3 รูปชีวิตที่หมายถึงพืชจำพวกที่มีเมล็ดอุดมไปด้วยแป้ง พบในภาษามาลายูและภาษาไทย คือ คำว่า bijirin และ คำว่า ข้าว (ธัญพืช ธัญญาหาร) คำเรียกข้าวบอกลมวดทั้งสามคำในภาษามาลายูสามารถจัดประเภทเป็น bijirin และคำเรียกข้าวบอกลมวดหนึ่งคำในภาษาไทยสามารถจัดประเภทเป็น ข้าว (ธัญพืช ธัญญาหาร) ซึ่งมีความหมายถึงพืชอาหารชนิดต่างๆ ที่สะสมแป้งปริมาณมาก ไว้ในเมล็ดซึ่งมีเปลือกแข็งหุ้ม เช่น ข้าวเจ้า ข้าวเหนียว ข้าวโพด ข้าวฟ่าง ข้าวสาลี เป็นต้น คำในลำดับรูปชีวิตของคำเรียกข้าวภาษามาลายู และภาษาไทยจึงมีความหมายแคบกว่าภาษาพม่าและภาษาเวียดนามแต่กว้างกว่าภาษาม้ง

10.2.1.4 รูปชีวิตที่หมายถึงพืชเมล็ด และ รูปชีวิตที่หมายถึงอาหาร พบในภาษาม้ง คือ คำว่า nplej ntxab และ คำว่า khoom noj คำเรียกข้าวบอกลมวด คำว่า nplej และ ntxab เป็นประเภทของ nplej ntxab ซึ่งหมายถึงพืชเมล็ดชนิดต่างๆ เช่น ข้าวเจ้า ข้าวเหนียว เป็นต้น และคำ

เรียกข้าวบอกลมวด คำว่า mov เป็นประเภทของ khoom noj ซึ่งหมายถึงอาหารหรือของกิน เช่น ข้าวสุก เนื้อหมู เป็นต้น คำในลำดับรูปชีวิตของคำเรียกข้าวภาษาม้ง จึงมี 2 คำ โดยไม่พบคำรวมประเภททั้งสองคำ เข้าด้วยกัน และเป็นต้น คำในลำดับรูปชีวิตของคำเรียกข้าวที่มีความหมายแคบที่สุดในบรรดาคำเรียกข้าวทั้งห้าภาษา

สามารถแสดงความสัมพันธ์ทางความหมายของคำเรียกข้าวบอกลมวดกับคำที่อยู่เหนือกว่า ซึ่งเป็นคำในระดับรูปชีวิตเปรียบเทียบทั้งห้าภาษาได้ด้วยแผนภูมิต้นไม้ ดังแสดงไว้ในภาพที่ 10.1

กลุ่มที่ 1 ภาษาที่ไม่ได้ใช้คำเรียกข้าวในระดับรูปชีวิต

(พม.)

รูปชีวิต

<ผลิตผลสักรรรม>
/shãt̚ jɛ:t̚ zɔba:ŋ/

คำบอกหมวด

<ข้าว> <ข้าวโพด> <มัน> <ถั่ว> ฯลฯ

รูปภาษา

/zɔba:ŋ/, /shãt̚/, /thəmĩŋ/

(วน.)

รูปชีวิต

<พืชที่สะสมแป้ง>
luong thuc

คำบอกหมวด

<ข้าว> <ข้าวโพด> <มัน> <เผือก> ฯลฯ

รูปภาษา

lúa, gạo, cơm, cháo, xôi

(มล.)

รูปชีวิต

<ธัญพืชธัญญาหาร>*
bijirin

คำบอกหมวด

<ข้าว> <ข้าวโพด> <ข้าวฟ่าง> <ข้าวสาลี> ฯลฯ

รูปภาษา

padi, beras, nasi

(มก.)

รูปชีวิต

<พืชเมล็ด>

nplej ntxab

คำบอกหมวด

<rice crop> <maize crop> etc.

รูปภาษา

nplej, ntxab

<อาหาร>

khoom noj

<ข้าวหุงสุก> <เนื้อหมู> etc.

mov

ภาพที่ 10.1.1 มโนทัศน์เรื่องข้าวที่สะท้อนจากการจัดจำพวกแบบชาวบ้านของคำเรียกข้าวบอกหมวดกับคำในระดับรูปชีวิต (กลุ่มที่ 1)

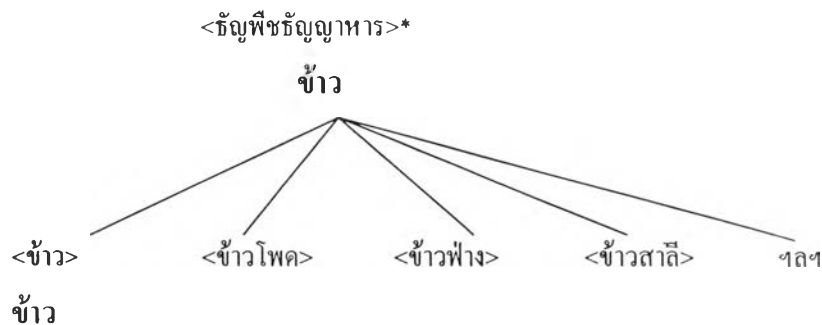
กลุ่มที่ 2 ภาษาที่ใช้คำเรียกข้าวในระดับรูปชีวิต

(ทย.)

รูปชีวิต

คำบอกหมวด

รูปภาษา

ภาพที่ 10.1.2 มโนทัศน์เรื่องข้าวที่สะท้อนจากการจัดจำพวกแบบชาวบ้านของคำเรียกข้าวบอกหมวดกับคำในระดับรูปชีวิต (กลุ่มที่ 2)

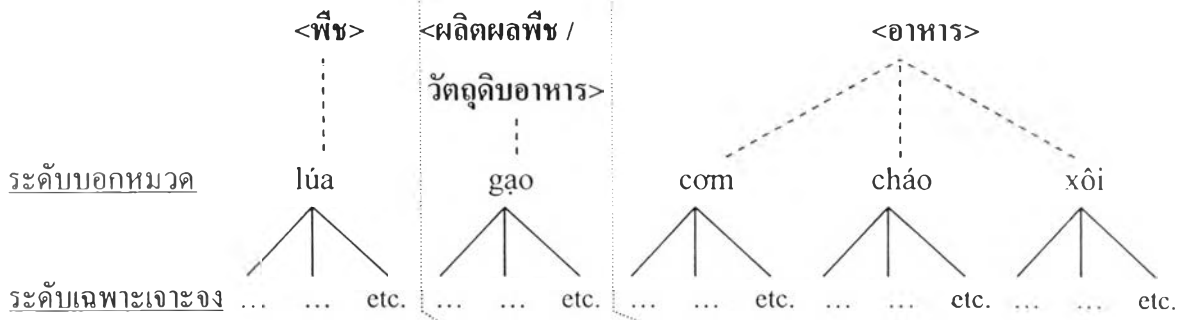
จากภาพที่ 10.1 จะเห็นได้ว่าคำเรียกข้าวบอกหมวดในภาษาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้สามารถจัดจำพวกให้อยู่รวมกลุ่มกับสิ่งของประเภทอื่น ๆ ที่มีลักษณะใกล้เคียงกันได้ โดยจากตัวอย่างทั้งห้าภาษา พบว่าโลกทัศน์ของผู้พูดทั้งห้าภาษาส่วนใหญ่จัดจำพวกข้าวให้อยู่ในหมวดหมู่สิ่งของที่แตกต่างกัน กล่าวคือ ภาษาพม่าจัดจำพวกข้าวให้เป็นพวกเดียวกับผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรต่างๆ เช่น ข้าวโพด ถั่ว งา ภาษาเวียดนามจัดจำพวกข้าวให้เป็นพวกเดียวกับพืชที่สะสมแป้ง เช่น ข้าวโพด มัน เผือก ภาษาฝรั่งเศสจัดจำพวกข้าวให้เป็นพืชเมล็ดและอาหารแยกกันเป็นสองจำพวก และถึงแม้ว่าภาษามาลายูและภาษาไทยจะจัดจำพวกข้าวให้อยู่ในหมวดหมู่สิ่งของที่เหมือนกัน คือ จัดจำพวกข้าวให้เป็นพวกเดียวกับธัญพืชธัญญาหาร เช่น ข้าวโพด ข้าวฟ่าง ข้าวสาลี ทว่าภาษาไทยมีคำเรียกข้าวบอกหมวดและคำในระดับรูปชีวิตเป็นคำเดียวกัน (คือ“ข้าว” เป็นคำบอกหมวด และ “ข้าว” เป็นรูปชีวิต) ในขณะที่ภาษามาลายูมีคำเรียกข้าวบอกหมวดและคำในระดับรูปชีวิตเป็นคนละคำกัน (คือ “padi” “beras” “nasi” เป็นคำบอกหมวด และ “bijirin” เป็นรูปชีวิต) ซึ่งเป็นการสะท้อนให้เห็นว่ามโนทัศน์เรื่องข้าวของผู้พูดภาษามาลายูและภาษาไทยก็แตกต่างกัน เพราะฉะนั้นผู้พูดภาษาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ส่วนใหญ่จึงมีมุมมองในการจัดจำพวกข้าวที่แตกต่างกัน โดยมีเพียงภาษาไทยที่จัดจำพวกให้ <ข้าว> เป็นจำพวกของ “ข้าว” ในระดับรูปชีวิต ในขณะที่ภาษาอื่นจัดจำพวกให้ <ข้าว> เป็นจำพวกของสิ่งอื่นๆ

ดังที่กล่าวมาทั้งหมดใน 10.2.1 จะเห็นได้ชัดว่าจากเรื่องการจัดจำพวกแบบชาวบ้านและระดับความสัมพันธ์ทางความหมาย คำเรียกข้าวในภาษาอื่นสิ้นสุดที่ระดับบอกหมวด ทว่าในภาษาไทยสามารถใช้คำเรียกข้าวได้ทั้งในระดับบอกหมวดและเหนือระดับบอกหมวดขึ้นไปคือสามารถใช้คำเรียกข้าวได้ในระดับรูปชีวิตด้วย นั่นหมายความว่าตามมโนทัศน์เรื่องข้าวของผู้พูดภาษาไทย “ข้าว” เป็นสิ่งที่มีความสำคัญและยิ่งใหญ่มากกว่าที่จะเป็นเพียงคำบอกหมวด

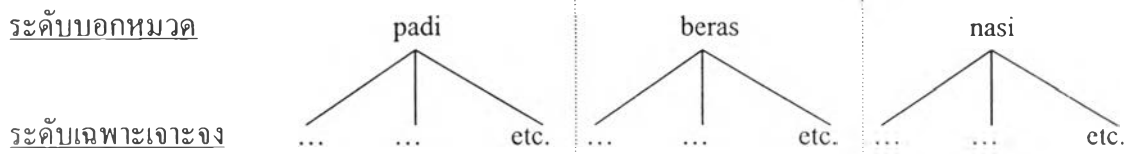
10.2.2 คำเรียกข้าวบอกรวมกับคำเรียกข้าวเฉพาะเจาะจง

ประเด็นสำคัญประการหนึ่งของการจัดจำพวกคำเรียกข้าวในภาษาทั้งห้า นั้น คือ คำเรียกข้าวในภาษาส่วนใหญ่ไม่มีคำเรียกรวมประเภทร่วมกันอย่างชัดเจน ซึ่งแตกต่างจากคำเรียกสิ่งอื่นๆ อย่าง คำเรียกญาติ ตัวอย่างเช่น คำว่า “ย่า” “ยาย” “น้ำ” “อา” ในภาษาไทยมีคำเรียกรวมประเภทคือคำว่า “ญาติ” จึงจัดคำเหล่านี้เป็นคำเรียกญาติได้ ทว่าจากการวิจัยคำเรียกข้าวในภาษาอื่นๆ ที่ไม่ใช่ภาษาไทย ตัวอย่างเช่น คำว่า “padi” “beras” “nasi” ในภาษามาลเลย์ ไม่พบคำเรียกรวมประเภทคำเรียกข้าวบอกรวมเหล่านี้ เนื่องจากเมื่อสอบถามผู้บอกภาษาว่าคำเรียกข้าวทั้งสามคำเหล่านั้นเรียกรวมกันว่าจะอะไรหรือมีคำศัพท์เรียกรวมคำเหล่านั้นหรือไม่ ผู้บอกภาษาทุกคนจะตอบว่าไม่มีและบอกไม่เคยได้ยินว่ามีใครเรียกคำเรียกข้าวบอกรวมเหล่านั้นโดยใช้คำเพียงคำเดียวเพื่อหมายถึงคำเรียกข้าวบอกรวมทั้งหมด ลักษณะเช่นนี้พบในภาษาอื่นอีกสี่ภาษายกเว้นภาษาไทย อย่างไรก็ตาม เมื่อสอบถามขึ้นไปถึงคำในระดับรูปชีวิตของคำเรียกข้าวบอกรวมในภาษาเวียดนาม มาเลย์ พม่า และม้ง พบคำที่มีความหมายรวมประเภทคำเรียกข้าวบอกรวมทั้งหมดได้ ทว่าเป็นคำที่มีความหมายกว้างกว่าคำเรียกข้าวบอกรวมที่มีอยู่ในแต่ละภาษา เป็นคำศัพท์ที่ใช้เรียกรวมประเภทของข้าวและพืชอาหารชนิดอื่น เช่น ข้าวโพด ข้าวฟ่าง เป็นต้น นั้นหมายความว่าผู้พูดภาษาเวียดนาม มาเลย์ พม่า และม้งมีมุมมองและจัดจำแนกให้ข้าวเป็นคนละสิ่งกันตามคำเรียกข้าวบอกรวม มีเพียงภาษาไทยที่ใช้คำว่า “ข้าว” คำเดียวในระดับพื้นฐานคือใช้เป็นคำบอกรวมเพื่อเรียกรวมข้าวทุกประเภททุกรูปแบบ ดังจะเห็นได้จากแผนภูมิในภาพที่ 10.2

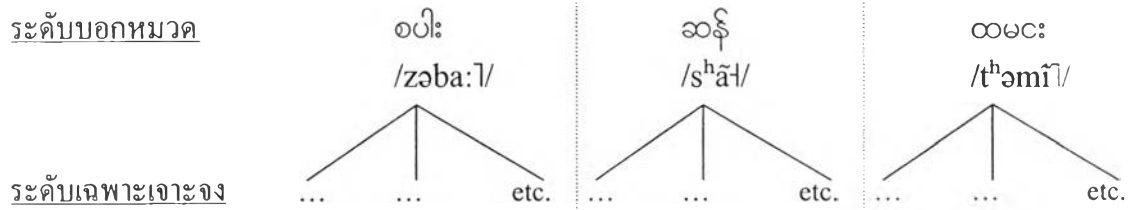
(วน.)

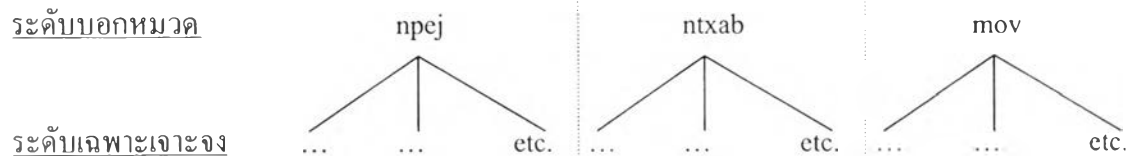
(มล.)

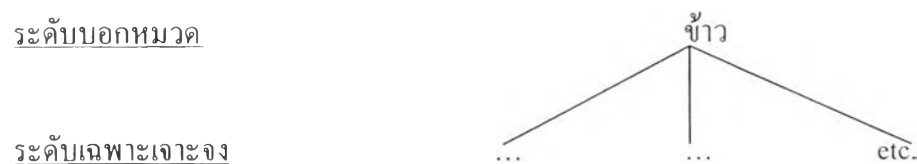
(พม.)

(มง.)

(ทย.)

ภาพที่ 10.2 แผนภูมิแสดงมโนทัศน์เรื่องข้าวในภาษาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

จากแผนภูมิในภาพที่ 10.2 จะเห็นได้ว่าภาษาส่วนใหญ่มีมโนทัศน์เรื่องข้าวมากกว่าหนึ่งมโนทัศน์ กล่าวคือ มโนทัศน์ว่าข้าวเป็นพืช มโนทัศน์ว่าข้าวเป็นผลิตภัณฑ์ของพืชหรือวัตถุดิบของอาหาร และมโนทัศน์ว่าข้าวเป็นอาหาร โดยสะท้อนออกมาจากคำเรียกข้าวบอกลมวดและคำเรียกข้าวเฉพาะเจาะจงในแต่ละภาษาอันมีคำเรียกข้าวที่สะท้อนถึงสิ่งสามสิ่งนี้ ยกเว้นเพียงภาษาไทยมีมโนทัศน์เรื่องข้าวมโนทัศน์เดียว คือมีคำเรียกข้าวบอกลมวดเพียงคำเดียว ซึ่งเป็นมโนทัศน์ที่หมายถึงพืช ผลิตภัณฑ์ของพืชหรือวัตถุดิบของอาหาร และอาหารได้ในคำเดียวกัน นั่นหมายความว่าสำหรับผู้พูดภาษาไทยแล้ว มีมโนทัศน์ว่า “ข้าว” แม้จะอยู่ในรูปลักษณะของพืช อยู่ในรูปลักษณะของอาหาร หรืออยู่ในรูปลักษณะของผลิตภัณฑ์พืช/วัตถุดิบอาหาร แต่ก็ถือว่าทั้งสามรูปลักษณะนั้นเป็นสิ่งที่ของสิ่งเดียวกัน คือ เป็น “ข้าว” และใช้รูปอ้างอิง คือ คำศัพท์คำว่า “ข้าว” ซึ่งเป็นทั้งคำเรียกข้าวบอกลมวดและคำในระดับรูปชีวิต

10.3 มโนทัศน์เรื่องข้าวที่สะท้อนจากองค์ประกอบทางความหมายของคำเรียกข้าว

องค์ประกอบทางความหมายของคำเรียกข้าวสามารถสะท้อนให้เห็นมโนทัศน์เรื่องข้าวได้อย่างชัดเจน กล่าวคือ ผู้พูดทุกภาษามีมโนทัศน์เรื่องข้าวร่วมกันในด้านการจำแนกข้าวออกเป็นข้าวที่เป็นพืช ข้าวที่เป็นอาหาร ข้าวที่เป็นต้นหรือเมล็ด และข้าวที่เป็นต้นโตเต็มวัยหรือต้นอ่อน สะท้อนจากองค์ประกอบทางความหมายสี่ประการที่พบได้ในคำเรียกข้าวทุกภาษา นอกจากนั้นพบว่ามโนทัศน์เรื่องข้าวบางอย่างเป็นมโนทัศน์ที่พบได้ในผู้พูดภาษาพม่า ม้ง หรือไทย

ภายใต้หัวข้อนี้จะเป็นการเปรียบเทียบองค์ประกอบทางความหมายที่พบในคำเรียกข้าวทั้งห้าภาษา โดยมีลำดับการนำเสนออย่างเป็นขั้นตอนดังนี้คือ เริ่มต้นที่การรวบรวมมิติแห่งความแตกต่างหรือองค์ประกอบทางความหมายที่ใช้กับคำเรียกข้าวทุกภาษา หลังจากนั้นจึงแสดงให้เห็นว่ามีมิติใดบ้างที่ใช้กับทุกภาษา มิติใดบ้างที่ใช้กับบางภาษา และมิติใดบ้างที่ใช้เฉพาะภาษา ซึ่งจะสะท้อนให้เห็นว่าคำเรียกข้าวในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีองค์ประกอบทางความหมายใดที่เป็นลักษณะร่วม และองค์ประกอบทางความหมายใดที่เป็นลักษณะต่าง

จากการวิเคราะห์องค์ประกอบทางความหมายของคำเรียกข้าวในภาษาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ทั้งห้าภาษา พบว่ามีการใช้มิติแห่งความแตกต่างทางความหมายหรือองค์ประกอบทางความหมายทั้งสิ้น 22 ประการ ดังแสดงเป็นลำดับต่อไปนี้

- 1) ความเป็นพืช
- 2) ความเป็นอาหาร
- 3) ความเป็นต้นหรือเมล็ด
- 4) ความเป็นต้น โตเต็มวัยหรือต้นอ่อน
- 5) สีของเมล็ดข้าวหรือเนื้อข้าว
- 6) ความมีน้ำมากโดยผ่านการต้ม

- 7) ความสามารถในการขยายพันธุ์
- 8) การมีเมล็ดหัก
- 9) การมีเปลือกอ่อนนุ่ม
- 10) ตำแหน่งในภาชนะที่หุง (ปากหม้อหรือก้นหม้อ)
- 11) ความเหนียว
- 12) วิธีการทำให้ปรุงสุก
- 13) อุณหภูมิความร้อน
- 14) สัดส่วนของน้ำกับเนื้อข้าว
- 15) การเสิร์ฟด้วยเครื่องหรือช้อมด้วยมือ
- 16) การปรุงแต่งเพิ่มเติม
- 17) ส่วนผสมในการปรุง
- 18) การมีเศษเปลือกปะปน
- 19) การเป็นเศษเมล็ด
- 20) การติดอยู่กับรวง
- 21) การเอาไปใช้หรือเก็บไว้
- 22) สภาพสุกสวยดี

ในบรรดามิติแห่งความแตกต่างและองค์ประกอบทางความหมายทั้งหมด 22 ประการ พบว่ามี 4 ประการเป็นลักษณะที่แบ่งแยกความหมายของคำเรียกข้าวในทุกภาษา และอีก 4 ประการ เป็นลักษณะที่แบ่งแยกความหมายของคำเรียกข้าวเฉพาะภาษา (พบในเพียงภาษาใดภาษาหนึ่ง) ส่วนที่เหลือออกนั้นเป็นลักษณะที่แบ่งแยกความหมายของคำเรียกข้าวสำหรับบางภาษา (พบใน 2-4 ภาษา) ซึ่งสามารถแสดงให้เห็นเข้าใจง่ายได้ด้วยตาราง ดังที่นำเสนอไว้เป็นตารางที่ 10.2

ตารางที่ 10.2 ตารางแสดงการเปรียบเทียบขององค์ประกอบทางความหมายที่ใช้กับคำเรียกข้าวในภาษาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

	ภาษา	เวียดนาม	มาเลย์	พม่า	ม้ง	ไทย	รวม
1.	ความเป็นพืช	X	X	X	X	X	5
2.	ความเป็นอาหาร	X	X	X	X	X	5
3.	ความเป็นต้นหรือเมล็ด	X	X	X	X	X	5
4.	ความเป็นต้นโตเต็มวัยหรือต้นอ่อน	X	X	X	X	X	5
5.	สีของเมล็ดข้าวหรือเนื้อข้าว	X	-	X	X	X	4
6.	ความมีน้ำมากโดยผ่านการต้ม	X	X	-	X	X	4
7.	ความสามารถในการขยายพันธุ์	X	X	X	-	X	4
8.	การมีเมล็ดหัก	X	X	X	-	X	4
9.	การมีเปลือกอ่อนหุ้ม	X	X	X	-	X	4
10.	การอยู่ปากหม้อหรือก้นหม้อ	X	-	X	-	X	3
11.	ความเหนียว	X	-	-	X	X	3
12.	วิธีการทำให้ปรุงสุก	X	X	-	-	-	2
13.	อุณหภูมิความร้อน	X	-	X	-	-	2
14.	สัดส่วนของน้ำกับเนื้อข้าว	X	-	-	X	-	2
15.	การสีด้วยเครื่องหรือซ้อมด้วยมือ	X	-	-	-	X	2
16.	การปรุงแต่งเพิ่มเติม	X	-	-	-	X	2
17.	ส่วนผสมในการปรุง	-	X	X	-	-	2
18.	การมีเศษเปลือกปะปน	-	X	-	X	-	2
19.	การเป็นเศษเม็ด	-	-	X	-	-	1
20.	การติดอยู่กับรวง	-	-	-	X	-	1
21.	การเอาไปใช้หรือเก็บไว้	-	-	-	X	-	1
22.	สภาพสุกสวยดี	-	-	-	-	X	1

จากตารางที่ 10.2 ข้างต้น จะเห็นได้ว่ามีเพียงลักษณะที่แบ่งแยกความหมายหรือองค์ประกอบทางความหมาย 4 ประการ (1, 2, 3, 4) เท่านั้นที่พบในคำเรียกข้าวทุกภาษาซึ่งสะท้อนมโนทัศน์เรื่องข้าวที่มีร่วมกันในทุกภาษา ในขณะที่ลักษณะที่แบ่งแยกความหมายหรือ

องค์ประกอบทางความหมายอีก 4 ประการ (19, 20, 21, 22) พบในคำเรียกข้าวภาษาใดภาษาหนึ่ง หรือเฉพาะภาษาเท่านั้นซึ่งสะท้อนมโนทัศน์เรื่องข้าวที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะภาษา ส่วนลักษณะที่แบ่งแยกความหมายหรือองค์ประกอบทางความหมายที่เหลือจะพบในคำเรียกข้าวบางภาษาซึ่งสะท้อนมโนทัศน์เรื่องข้าวที่ไม่ได้มีร่วมกันในทุกภาษา คือ พบในสองภาษา สามภาษา หรือสี่ภาษา ซึ่งสามารถนำเสนอโดยละเอียดดังต่อไปนี้

10.3.1 มโนทัศน์เรื่องข้าวที่มีร่วมกันในทุกภาษา

จากตารางที่ 10.2 พบว่าลักษณะประการที่ 1, 2, 3 และ 4 รวมถึงประการเป็นองค์ประกอบที่ใช้แบ่งแยกความแตกต่างทางความหมายของคำเรียกข้าวทุกภาษา กล่าวคือ ทุกภาษามีการแบ่งคำเรียกข้าวตามมิติแห่งความแตกต่างเรื่อง ความเป็นพืช [+ พืช], [- พืช] ความเป็นอาหาร [+ อาหาร], [- อาหาร] ความเป็นต้นหรือเมล็ด [+ เมล็ด], [- เมล็ด] และความเป็นต้นโตเต็มวัย [+ โตแล้ว], [- โตแล้ว] โดยภาษาเวียดนาม ภาษามาลายู ภาษาม้ง และภาษามูเซอ แบ่งคำเรียกข้าวบอกหมวดออกเป็น คำเรียกข้าวบอกหมวดที่มีความเป็นพืช (มีลักษณะประการที่ 1) คำเรียกข้าวที่มีลักษณะเป็นอาหาร (มีลักษณะประการที่ 2) และคำเรียกข้าวบอกหมวดที่ไม่มีความเป็นพืชและไม่มีความเป็นอาหาร (ไม่มีทั้งลักษณะประการที่ 1 และ 2) นอกจากนี้ภายใต้คำเรียกข้าวบอกหมวดที่มีความเป็นพืชมีการแบ่งคำเรียกข้าวเฉพาะเจาะจงตามลักษณะของข้าวออกเป็นคำเรียกข้าวที่เป็นต้นพืชหรือเมล็ดพืช (มีหรือไม่มีลักษณะประการที่ 3) ในกรณีที่ไม่ได้เป็นเมล็ดคือเป็นต้นสามารถแบ่งคำเรียกข้าวเฉพาะเจาะจงตามช่วงชีวิตของพืช (มีลักษณะประการที่ 4) ออกเป็นคำเรียกข้าวเฉพาะเจาะจงที่มีความโตเต็มที่ และไม่มีมีความโตเต็มที่

คำเรียกข้าวบอกหมวดที่มีความเป็นพืช [+ พืช] ได้แก่ lúa ในภาษาเวียดนาม padi ในภาษามาลายู ๑๐: /zəba:ŋ/ ในภาษาม้ง nplej ในภาษามูเซอ และ ข้าว ในภาษาไทย รวมถึงคำเรียกข้าวเฉพาะเจาะจงคำว่า ต้นข้าว และข้าวเปลือก ในภาษาไทย

คำเรียกข้าวบอกหมวดที่มีความเป็นอาหาร [+ อาหาร] ได้แก่ com ในภาษาเวียดนาม nasi ในภาษามาลายู ๑๑: /thəmŋ/ ในภาษาม้ง mov ในภาษามูเซอ และ ข้าว ในภาษาไทย รวมถึงคำเรียกข้าวเฉพาะเจาะจงคำว่า ข้าวสุก ในภาษาไทย

คำเรียกข้าวบอกหมวดที่ไม่มีความเป็นอาหาร ไม่มีความเป็นพืช [- พืช] [- อาหาร] ได้แก่ gao ในภาษาเวียดนาม beras ในภาษามาลายู ๑๒: /shãt/ ในภาษาม้ง ntxab ในภาษามูเซอ และ ข้าว ในภาษาไทย รวมถึงคำเรียกข้าวเฉพาะเจาะจงคำว่า ข้าวสาร ในภาษาไทย

แสดงเปรียบเทียบได้ด้วยการแจกแจงองค์ประกอบทางความหมาย (เรียงลำดับภาษาเวียดนาม มาลายู ม้ง และไทย) ดังนี้

ต.ย. 14 คำที่มีมิติแห่งความแตกต่างเรื่องความเป็นพืช [+ พืช], [- พืช] และความเป็นอาหาร [+ อาหาร], [- อาหาร] จากทั้งห้าภาษา

วน.	lúa (วน.1, 35)	gao (วน.9, 36)	com (วน.15, 36)
มล.	padi (มล.1, 37)	beras(มล.9, 37)	nasi (มล.14, 38)
พม.	/zaba:n/ (พม.1, 38)	/shāi/ (พม.5, 38)	/thəmɪŋ/ (พม.13, 39)
มง.	nplej (มง.1, 39)	ntxab (มง.8, 39)	mov (มง.12, 40)
ทย.	ข้าวเปลือก (ทย.5, 40)	ข้าวสาร (ทย.7, 40)	ข้าวสุก (ทย.15, 40)

อรรถลักษณะ	$\begin{bmatrix} + \text{ พืช} \\ - \text{ อาหาร} \end{bmatrix}$	$\begin{bmatrix} - \text{ พืช} \\ - \text{ อาหาร} \end{bmatrix}$	$\begin{bmatrix} - \text{ พืช} \\ + \text{ อาหาร} \end{bmatrix}$
------------	--	--	--

จะเห็นได้ว่าในทุกภาษามีคำที่มีอรรถลักษณะความเป็นพืช [+/- พืช] และความเป็นอาหาร [+/- ปรุงสุก] เช่นเดียวกัน จึงถือว่าอรรถลักษณะเรื่องความเป็นพืชและความเป็นอาหารถือเป็นลักษณะร่วมของทั้งห้าภาษา

10.3.2 มโนทัศน์เรื่องข้าวที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะภาษา

จากตารางที่ 10.2 พบว่ามีลักษณะประการที่ใช้แบ่งแยกความแตกต่างทางความหมายของคำเรียกข้าวเฉพาะภาษา กล่าวคือ องค์ประกอบทางความหมายบางองค์ประกอบพบในคำเรียกข้าวภาษาใดภาษาหนึ่งเท่านั้นที่ อันได้แก่ ลักษณะประการที่ 19, 20, 21 และ 22 รวมสี่ประการ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

ลักษณะประการที่ 19 มิติแห่งความแตกต่างเรื่องการเป็นเศษเมล็ดเป็นองค์ประกอบทางความหมายที่พบในคำเรียกข้าวภาษาพม่าเท่านั้น กล่าวคือ ในภาษาพม่ามีการแบ่งคำเรียกข้าวเฉพาะเจาะจงที่มีเมล็ดหัก $\text{ဆန်ကွဲ} /shāi kwe:ŋ/$ ออกเป็น $\text{ဆန်ကွဲ} /shāi kwe:ŋ/$ ที่เป็นเศษเมล็ด ($\text{ဆန်ကွဲနု} /shāi kwe:ŋ nu/$) และ $\text{ဆန်ကွဲ} /shāi kwe:ŋ/$ ที่ไม่เป็นเศษเมล็ด $\text{ဆန်ကွဲကြမ်း} /shāi kwe:ŋ cāŋ/$

ลักษณะประการที่ 20 และ 21 มิติแห่งความแตกต่างเรื่องการติดอยู่กับรวง และการนำไปใช้ เป็นองค์ประกอบทางความหมายที่พบในคำเรียกข้าวภาษาม้งเท่านั้น กล่าวคือ ในภาษาม้งมีการแบ่งคำเรียกข้าวเฉพาะเจาะจงที่เป็นเมล็ดพืชมีเปลือก (nplej noob) ออกเป็น nplej noob ที่มีการติดอยู่กับรวง (nplej teg) และ nplej noob ที่ไม่มีการติดอยู่กับรวง (nplej njab) นอกจากนี้มีการระบุ nplej noob ที่ไม่มีการนำไปใช้ คือ เหลือเก็บไว้ ด้วยคำเรียกข้าวเฉพาะเจาะจงอีกคำหนึ่ง (nplej ntshib)

ลักษณะประการที่ 22 มิติแห่งความแตกต่างเรื่องสภาพสุกสวยดีเป็นองค์ประกอบทางความหมายที่พบในคำเรียกข้าวภาษาไทยเท่านั้น กล่าวคือ ในภาษาไทยมีการระบุคำเรียกข้าว

เฉพาะเจาะจงที่มีการปรุงสุก (ข้าวสุก) ซึ่งมีสภาพสุกสวยดีด้วยคำเรียกข้าวเฉพาะเจาะจงอีกคำหนึ่งคือ คำว่า ข้าวสวย

เพราะฉะนั้นมิติแห่งความแตกต่างเรื่องการเป็นเศษเม็ด การติดอยู่กับรวง การนำไปใช้ และสภาพสุกสวยดี จึงเป็นลักษณะเฉพาะของบางภาษาเท่านั้น กล่าวคือ มีเพียงภาษาพม่าที่มีมโนทัศน์แยกคำเรียกข้าวตามการเป็นเศษเม็ดหรือไม่เป็นเศษเม็ด มีเพียงภาษาไทยที่มีมโนทัศน์แยกคำเรียกข้าวตามสภาพสุกสวยดี และมีเพียงภาษาม้งที่มีมโนทัศน์แยกคำเรียกข้าวตามการติดอยู่กับรวงและการนำไปใช้

10.3.3 มโนทัศน์เรื่องข้าวที่ไม่ได้มีร่วมกันในทุกภาษา

จากตารางที่ 10.2 พบว่าลักษณะ 14 ประการเป็นองค์ประกอบที่ใช้แบ่งแยกความแตกต่างทางความหมายของคำเรียกข้าวบางภาษา กล่าวคือ มิติแห่งความแตกต่างบางประการพบในคำเรียกข้าวสี่ภาษา มิติแห่งความแตกต่างบางประการพบในคำเรียกข้าวสามภาษา และมิติแห่งความแตกต่างบางประการพบในคำเรียกข้าวสองภาษา ซึ่งสามารถแจกแจงรายละเอียดได้ดังนี้

10.3.3.1 มโนทัศน์ที่พบในสี่ภาษา

ลักษณะประการที่ 5, 6, 7, 8 และ 9 รวมห้าประการเป็นองค์ประกอบที่ใช้แบ่งแยกความแตกต่างทางความหมายของคำเรียกข้าวในสี่ภาษา กล่าวคือ *ลักษณะประการที่ 5* มิติแห่งความแตกต่างเรื่องสีของเมล็ดข้าวหรือเนื้อข้าวเป็นองค์ประกอบทางความหมายที่พบในคำเรียกข้าวเกือบทุกภาษยกเว้นภาษามาเลย์ *ลักษณะประการที่ 6* มิติแห่งความแตกต่างเรื่องความมีน้ำมากโดยผ่านการต้มเป็นองค์ประกอบทางความหมายที่พบในคำเรียกข้าวเกือบทุกภาษยกเว้นภาษาพม่า *ลักษณะประการที่ 7, 8, 9* มิติแห่งความแตกต่างเรื่องความสามารถในการขยายพันธุ์ การมีเมล็ดหักและการมีเปลือกอ่อนนุ่ม เป็นองค์ประกอบทางความหมายที่พบในคำเรียกข้าวเกือบทุกภาษยกเว้นภาษาม้ง

10.3.3.2 มโนทัศน์ที่พบในสามภาษา

ลักษณะประการที่ 10 และ 11 รวมสองประการเป็นองค์ประกอบที่ใช้แบ่งแยกความแตกต่างทางความหมายของคำเรียกข้าวในสองภาษา กล่าวคือ *ลักษณะประการที่ 10* มิติแห่งความแตกต่างเรื่องตำแหน่งในภาชนะที่หุงเป็นองค์ประกอบทางความหมายที่พบในคำเรียกข้าวภาษาเวียดนาม พม่า ไทย และ *ลักษณะประการที่ 11* มิติแห่งความแตกต่างเรื่องความเป็นข้าวเหนียวเป็นองค์ประกอบทางความหมายที่พบในคำเรียกข้าวภาษาเวียดนาม ม้ง ไทย

10.3.3.3 มโนทัศน์ที่พบในสองภาษา

ลักษณะประการที่ 12, 13, 14, 15, 16, 17, และ 18 รวมเจ็ดประการเป็นองค์ประกอบที่ใช้แบ่งแยกความแตกต่างทางความหมายของคำเรียกข้าวในสองภาษา กล่าวคือ *ลักษณะประการที่ 12* มิติแห่งความแตกต่างเรื่องกรรมวิธีปรุงสุกเป็นองค์ประกอบทางความหมาย

ที่พบในคำเรียกข้าวภาษาเวียดนาม มาเลย์ *ลักษณะประการที่ 13* มิติแห่งความแตกต่างเรื่อง อุณหภูมิความร้อนเป็นองค์ประกอบทางความหมายที่พบในคำเรียกข้าวภาษาเวียดนาม พม่า *ลักษณะประการที่ 14* มิติแห่งความแตกต่างเรื่องสัดส่วนของน้ำกับเนื้อข้าวเป็นองค์ประกอบทางความหมายที่พบในคำเรียกข้าวภาษาเวียดนาม มัง *ลักษณะประการที่ 15 และ 16* มิติแห่งความแตกต่างเรื่องการใช้เครื่องหรือช้อมด้วยมือ และการปรุงแต่งเพิ่มเติมเป็นองค์ประกอบทางความหมายที่พบในคำเรียกข้าวภาษาเวียดนาม ไทย *ลักษณะประการที่ 17* มิติแห่งความแตกต่างเรื่องส่วนผสมในการปรุงเป็นองค์ประกอบทางความหมายที่พบในคำเรียกข้าวภาษามาเลย์ และพม่า *ลักษณะประการที่ 18* มิติแห่งความแตกต่างเรื่องการใช้มีดหรือส้อมเป็นองค์ประกอบทางความหมายที่พบในคำเรียกข้าวเกือบภาษามาเลย์ มัง

ในเรื่ององค์ประกอบทางความหมายที่พบในคำเรียกข้าวบางภาษาจะเห็นได้ว่าภาษามังเป็นภาษาเดียวที่ไม่พบมโนทัศน์แยกคำเรียกข้าวตามความสามารถในการขยายพันธุ์ การมีเมล็ดหัก และการมีเปลือกอ่อนนุ่ม ในขณะที่ภาษาอื่น ๆ อีกสี่ภาษาพบ นอกจากนั้นก็เห็นได้ว่าภาษาเวียดนามและภาษาไทยมีมโนทัศน์บางประการร่วมกันคือมีมโนทัศน์แยกคำเรียกข้าวตามการใช้เครื่องหรือช้อมด้วยมือ และการปรุงแต่งเพิ่มเติมเหมือนกัน

โดยสรุปมโนทัศน์เรื่องข้าวที่สะท้อนจากองค์ประกอบทางความหมายของคำเรียกข้าวพบว่ามโนทัศน์ประกอบทางความหมายที่ทำให้คำเรียกข้าวมีความหมายแตกต่างกันไปหลากหลายประการ โดยมีองค์ประกอบ 4 ประการที่สะท้อนมโนทัศน์อันเป็นลักษณะร่วมของทั้งห้าภาษา คือ การแบ่งแยกมโนทัศน์เรื่องข้าวตาม (1) ความเป็นพืช (2) ความเป็นอาหาร (3) ความเป็นดินหรือเมล็ด และ (4) ความเป็นดินโตเต็มวัยหรือดินอ่อน และมีองค์ประกอบอีก 4 ประการที่สะท้อนมโนทัศน์เรื่องข้าวที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะภาษา ได้แก่ การติดอยู่กับรวงและการเอาไปใช้หรือเก็บไว้ พบเฉพาะในผู้พูดภาษามัง การเป็นเศษเมล็ด พบเฉพาะในผู้พูดภาษาพม่า และสภาพสุกสวยดี พบเฉพาะในผู้พูดภาษาไทย

10.4 สรุปมโนทัศน์เรื่องข้าวในภาษาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ตามที่ได้กล่าวมาทั้งหมด เราสามารถมองเห็นมโนทัศน์เรื่องข้าวในภาษาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้ ดังนี้ (1) จำนวนคำเรียกข้าวบอกหมวดในแต่ละภาษาซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าผู้พูดภาษาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ส่วนใหญ่มีมโนทัศน์แบ่งแยกข้าวเป็นสิ่งของสามสิ่ง คือ พืช อาหาร และผลิตภัณฑ์หรือวัตถุดิบอาหาร ยกเว้นภาษาไทยที่มีมโนทัศน์รวมข้าวเป็นสิ่งของสิ่งเดียว (2) การจัดจำพวกคำเรียกข้าวในแต่ละภาษาสะท้อนให้เห็นถึงมุมมองของผู้พูดภาษาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในการจัดจำพวกข้าวให้อยู่รวมกลุ่มกับสิ่งของประเภทอื่น ๆ ที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน โดยพบว่าภาษาส่วนใหญ่จัดจำพวกข้าวให้อยู่ในประเภทสิ่งของที่แตกต่างกัน (3) องค์ประกอบทางความหมายของคำเรียกข้าวในแต่ละภาษาสะท้อนให้เห็นถึงลักษณะร่วมบางประการของมโนทัศน์

เรื่องข้าวในภาษาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ กล่าวคือทุกภาษามีการแบ่งแยกมโนทัศน์เรื่องข้าวตาม
ความเป็นพืช ความเป็นอาหาร ความเป็นต้นหรือเมล็ด และความเป็นต้นโตเต็มวัยหรือต้นอ่อน